

DEF je bil oglaševan na spletnih straneh Slovenskega etnografskega muzeja, Slovenskega etnološkega društva in ZRC SAZU ter seveda na spletni strani DEF. Obvestila s programom in katalogom so bila poslana tudi po omrežju CAFFE (Coordination of anthropological film festivals in Europe), katere član je DEF.

Strokovno posvetovanje Vidiki vizualne etnografije na dan odprtja festivala je letos nadomestilo prejšnjo sekcijo gradiv. Na posvetovanju so sodelovali vabljeni avtorji in tisti, ki so se odzvali na razpis SED: Naško Križnar, Miha Peče, Tone Rački, Nadja Valentinčič Furlan, Mira Petek, Marko Vidnjevič, Nena Židov, Miha Poredoš, Jelka Pšajd in Marko Smole.

Šibka točka DEF je pomanjkanje denarja za vabljene programe oz. avtorje. Letos smo gostili Dragomira Zupanca, Toma Turnerja, Boba Stepića, Stefana Morandinja in Roberta Dapita. Varčevali smo tudi tako, da nismo natisnili plakata, pač pa je SEM izdelal vsakodnevne oglasne panele z urnikom.

Število obiskovalcev po informaciji recepcije SEM: 497. Po dnevih: pon.: 85, tor.: 122, sre.: 119, čet.: 71, pet.: 100.

Medijski odmevi: Gremo v kino (sobota, 9. 3. 2013), TV dnev-

nik SLO1 (11. 3. 2013), MMC RTV SLO Novice (ponedeljek, 11. 3. 2013), TV3 Planet (ponedeljek, 11. 3. 2013), Osmi dan TVS1 (15. 3. 2013).

Največji delež stroškov DEF nosi SED iz programske postavke Ministrstva za kulturo, letos sta nekaj prispevala tudi SEM (500 EUR) in ZRC SAZU (600 EUR). Pri tem ni všteto delo članov organizacijske skupine v službenem času in za denar pripadajočih ustanov.

Vsak novi festival prinese nove izkušnje, na podlagi katerih načrtujemo spremembe. Za naslednje leto bomo gotovo spremenili Pravila in Prijavnico, ki sta objavljena na spletni strani DEF. Največ sprememb bo deležna prijavnica, kjer bomo zahtevali internetni način pošiljanja filmov v boljši resoluciji, da bi lahko prešli na kakovostnejšo festivalsko projekcijo in olajšali podnaslavljanje. Hkrati bo treba izboljšati oblikovanje projekcije (v tehničnem in oblikovnem smislu), ki je najšibkejša točka festivala. Morda bi morali pridobiti partnerja, ki bi omogočil večje število festivalskih gostov in primernejšo dvorano.

POZOR – TEREN NA CESTI!

»Najraje bi mu kamero zabrisal v obraz!«
(anonimni raziskovalec/protestnik)

Beležka, pisalo, kamera

Vzameš osnovna metodološka orodja in hitiš po Slovenski cesti ter se znajdeš pod zmajem, ki ga protestniki nosijo kot simbol preganjanja kapitalizma. Povsod okrog tebe protestniki, žvižgi, vzkliki, dogajanje. Koga spraševati, kaj posneti, kam se postaviti? Mimo pride gospa s čevljem v roki, kričoč: »Ne bomo plačali vaše krize!« Stisniti rec gumb, ujeti kader ali vzklikati? Kako preučevati proteste, družbena gibanja? Kako protestirati, a ostati raziskovalec? Odgovor ni preprost. Posnetki protestov preplavljajo splet in digitalna omrežja. Skoraj vsak lahko objavi posnetke in s tem po svoje interpretira dogajanje. Majhne kamere, fotoaparati, mobilni telefoni, vsak ustvarja svojo zgodbo. Je ob vsem tem gradivu še prostor za vizualno etnografijo? Ali je ob vseh pričevanjih še smiselno zbirati etnografsko-vizualno gradivo? S podobnimi vprašanji smo se prvič srečali 15. oktobra 2011 ob zasedbi prostora pred Borzo, ki se je poimenoval *Occupy Bojza*. Po dobrem mesecu smo zasedli Filozofsko fakulteto. Med dvomesečno zasedbo je Vizualno-raziskovalni tim posnel za več deset ur vizualnega gradiva. Urejeno gradivo je bilo pod sekcijo Gradiva prikazano na Dnevih etnografskega filma 2012. Še naprej smo zbirali vizualno gradivo na protestih, skupščinah, stankah, simpozijih, okroglih mizah, javnih tribunah in ne nazadnje tudi na ljudskih vstajah. Večino tega gradiva hranimo na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo. Po navadi bi podobnemu metodološkemu delovnemu procesu sledili analiza

vizualnega gradiva in izdelava etnografskega filma, a velika intenzivnost družbenopolitičnih dogajanj postavlja etnografa pred dilemo – naj še naprej dela etnografijo ali se lahko odtuji terenu in naredi raziskovalno analizo?

Skozi lupo kamere opazuješ nasilje in skozi represijo utelešen nepravilni sistem, zato bi najraje vrigel komu kamero v obraz, ti pa moraš snemati in zbirati pomembne podatke, mogoče celo bežati? S kamero v roki si postavljen v vmesni prostor med soudeležnim opazovalcem in opazujočim udeležencem. Naslednji dan pa bi rad povedal resnico o tem, kaj se je zgodilo, ne pa poslušal premontirane interpretacije uradnih medijev.

Spremljanje dogodkov, ki terjajo oportunistični način snemanja, zahteva veliko časa in sredstev. Soudeleženo opazovanje vključuje veliko dela, soustvarjanja in družbene zavzetosti. Angažirani raziskovalec zavzame pozicijo, v kateri je hkrati alertiran in soudeležen. V vsakem trenutku se situacija spreminja, vrstijo se dogodki, ki se jih ne sme zamuditi. V enem trenutku si raziskovalec, snemalec, v drugem pa akter – agens – angažiran etnograf. Obstaja med njimi razlika? Zaradi opurtunističnega snemanja nastane ogromno materiala, ki ga je treba shranjevati, sprti obdelovati in producirati. Ampak v vsaki produkciji se pojavijo vprašanja sredstev, tehnike, prostora in časa.

Septembra 2011 smo postavili blog Angažirane etnografije.¹ Na njem objavljamo različne posnetke, intervjuje, recenzije, tekste, literaturo in pozive. Zasičenost nam ne omogoča preglednega

¹ Več na: <http://angart-etnograf.blogspot.com>.

* Miha Novak, dodiplomski študent na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 1000 Ljubljana, Zavetiška 5, E-naslov: nov.miha@gmail.com; Miha Poredoš, dodiplomski študent na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 1000 Ljubljana, Zavetiška 5, E-naslov: mporedos@gmail.com

Protest Gibanja *Occupy Boj* za proti Mednarodnemu denarnemu skladu in Svetovni banki.

Foto: Miha Novak, Ljubljana, 7. 3. 2012

Zasedba Filozofske fakultete.

Foto: Žiga Gorišek, Ljubljana, 23. 11. 2011

urejanja. Temu kljubujeta tako intenzivnost dogajanja kakor tudi odsotnost temu namenjenega prostora – avdiovizualnega laboratorija, kjer bi lahko skupaj delali in ustvarjali. Pri spremljanju dogodkov in v svoji želji po raziskovanju in prisostvovanju smo se kot etnologi in kulturni antropologi znašli sami. Soočati smo se morali tudi z očitki aktivizma, subjektivnosti, politične konotacije, opredeljenosti in pomankanja kritične refleksije. Kaj pa so skupni pogovori, večurne debate na plenemih, branje in refleksivni sestanki, delovni vikendi ter simpozij, če ne refleksija? Aprila 2012 smo skupaj s Akademsko solidarnostjo s Sveučilišta v Zagrebu organizirali simpozij *Upor in spremembe v znanosti, izobraževanju in družbi*, ki je bil na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo ter v Zagrebu. Za etnologa in kulturnega antropologa je raziskovanje z udeležbo nekaj pristnega, po besedah Malinowskega pa nekaj magičnega. Naštete težave in dileme niso nekaj nepomembnega, so pomembne in vplivajo na delo, ki tako ne temelji zgolj na vedoželjnosti in radovednosti raziskovalca, temveč tudi na zavedanju, da je prihodnost treba spremeniti. Angažirani etnografi bi si v institucionaliziranem in sistematiziranem visokem šolstvu želeli več inkluzivnosti, več odprtega prostora, ki bi omogočal tovrstne raziskave in spodbujal vedoželjnost.

Zaradi obsega raziskav in zbiranja gradiva je vso delo na prostovoljni bazi. Čeprav je veliko simpatije in pomoči, se soočamo s pomanjkanjem sredstev in delovnega prostora. Znotraj obstoječega študijskega sistema, ki nalaga druge obveznosti, je premalo spodbud za tovrstne raziskave.

Zato bi radi v prihodnje spremljanje dogodkov z vizualnim gradivom nadgradili tudi na refleksivni ravni. Na zastavljena vprašanja bi radi odgovarjali na skupnih srečanjih, simpozijih, konferencah in ob pregledu drugih praks. Obdelano vizualno gradivo bi lahko luč sveta zagledalo v obliki festivala, na katerem bi zbrali vse preostale produkcije vizualij, ustvarjenih na vajah, poletnih šolah in drugod. Tovrstna produkcije je danes perspektiva za nove interpretacije, ki so lahko kot končni produkt tudi odgovori na raziskovalna vprašanja.

Vizija raziskovanja in vključenost v družbene procese vplivata na prepoznavnost discipline in tudi Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo. Zaradi vseh aktivnostih je Oddelek leta 2012 dobil tudi priznanje Filozofske fakultete za posebne dosežke. Med drugim so študenje in profesorji zavzeli stališče do družinskega zakonika in posneli več intervjujev, ki so jih objavili na spletnem portalu *Youtube* z naslovom *Misliti družine*. Vsak drugi četrtek se odvijajo dogodki *Angart-film* v a-infoshopu na Metelkovi, kjer si s pomočjo vizualij ogledamo aktualno dogajanje in z gosti prediskutiramo vsebino. S podobnimi produkcijami bi želeli razširiti etnografski material, ki informacije podaja veliko bolj poglobljeno kot druge medijske platforme. S tem etnografija pridobiva tudi na uporabnosti oz. postaja angažirana. Ob vseh naštetih dilemah z avtorjem upava, da bomo z delom lahko nadaljevali in imeli v prihodnje tudi boljše delovne razmere.